

TÜRKİYE'DE İNTERNET ÜZERİNDEN VERİ SAĞLAYAN ARŞİV KAYNAKLARI

İlker KEÇETEP

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
Çaycuma Meslek Yüksek Okulu
Yabancı Diller ve Kültürler Bölümü
Öğr. Gör.
E-posta: kecetep@yahoo.com

Özet

Bilgisayar teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişmeler her alanda olduğu gibi tarih alanında da bir anlayış değişimine neden olmuş ve tarihçiler araştırma, yazım, sunum ve öğretim yöntemlerini yeniden değerlendirmek zorunda kalmışlardır. Kısa süre öncesine kadar kütüphane ve arşivlerle sınırlı olan tarih araştırmaları bilişim teknolojilerinin yardımıyla artık sanal kütüphane ve sanal arşivler üzerinden de yapılabilir hale gelmiştir

Bu bildiri tüm dünya da olduğu gibi Türkiye'de de hızla gelişmekte olan internet üzerinden veri sağlayan dijital arşiv kaynaklarına, görsel arşivlere ve şu an ki durumlarına değinmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Arşiv, Elektronik Belge, Görsel Arşiv*

Alan Tanımı: Tarih Araştırmaları (Elektronik Arşiv)

ARCHIVAL SOURCES THAT PROVIDE DATA OVER THE INTERNET IN TURKEY

Abstract

Fast developments in the field of computer technologies caused change of perception in history as well as the other fields of science and because of this the historians had to re-evaluate research, writing, presentation and teaching methods. History research was limited by library and archives but now digital libraries and digital archives also help making research in the field of history.

This study expresses fast development of digital archive sources and visual archives in Turkey and their present position.

Key Words: *Digital Archive , Electronic Document , Visual Archive.*

JEL Code: **Z – Other Special Topics / Historical Research**

1. GİRİŞ

Arşiv sözcüğünün kökü, eski Yunanca *arkheion* sözcüğünün Latince'ye geçmiş hali olan *archivum*'dur. Mana itibariyle arşiv; resmi dairelerin, çeşitli müesseselerin veya kişilerin işlerini yürütürken, muamelesi tamamlanmış ve muhafazası icap eden vesikaların düzenli bir şekilde, belirli kaidelere göre bir araya getirilerek saklandığı yerdir. Arşivler, vesikaların çıktığı yerler olan devletin, şehrin veya müessesenin, ailenin hizmetinde oluşuna göre devlet arşivi, şehir arşivi, özel arşiv, aile arşivi gibi isimler alırlar.

Arşiv malzemesinin çekirdeğini; devlet dairelerinde, büyük müesseselerde günlük muameleler esnasında çıkan yazışmalar ve dosyalar meydana getirir. Fakat bütün bu kâğıtlar arşiv malzemesi değildir. Toplanan malzeme arşivlerde mütehasısları tarafından seçilip belirli kaidelere göre tasnif edilerek saklanır. Bu sınıflandırmanın sonradan istifade sırasında kolaylık sağlayacak şekilde olmasına dikkat edilir. Arşivleri teşkil eden malzeme; kesinliği olan dokümanlar olduğu için, geçmiş faaliyetlerin yaşayan ve gerçek delilleridir.

Arşivin dokümanları çoğunlukla kil tabletler, tunç tabletler, papirüsler, parşömenler, elyazısı ile, daktilo ile yazılmış veya matbaada basılmış kâğıt belgelerdir. Bunlardan başka mikrofilmler, fotoğraflar, ses bantları, video kasetleri, gibi önemi haiz dokümanlar da arşiv belgesi olabilir.

Bir şeyin arşiv malzemesi olabilmesi için üzerinden en az 30 yıl geçmesi kaidesi kabul edilmiştir. Türkiye'de arşiv terimi, tarifteki manayı aşan bir biçimde kullanılmakta ve her türlü dokümantasyonu içine alan bir anlam da taşımaktadır.

Arşivler; genel olarak tarihi arşivler (klasik arşivler) ve kurum arşivleri (modern arşivler) olarak ikiye ayrılır.

1. **Tarihi arşivler (Klasik arşivler):** Osmanlı arşivi gibi eski yazıyla yazılmış belgelerle ilgili arşivlerdir.

2. **Kurum arşivleri (Modern arşivler):** İş dünyası, hastaneler, televizyonlar vs. gibi kurumların ürettikleri her türlü belge ve bilginin tutulduğu yerlerdir.

Günümüzde tarihi arşivlerle kurum arşivlerine ek olarak sanal (elektronik) arşivler oluşturulup kullanılmaya başlamıştır. Kısa süre öncesine kadar kütüphane ve arşivlerle sınırlı olan tarih araştırmaları bilişim teknolojilerinin yardımıyla artık sanal kütüphane ve sanal arşivler üzerinden de yapılabilir hale gelmiştir.

Bu alandaki ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde sosyal ve ekonomik tarihçiler tarafından bilgisayar destekli tarih araştırmaları adı altında tarih alanında nicel araştırmalar yapmak amacıyla başlatılmıştır. Avrupa'da 1964 yılında kurulan Cambridge Grubu nüfus ve sosyal yapı çalışmalarında bilgisayarı kullanmıştır (Turan, 2011 : 180-181).

1990'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kütüphane ve arşivler, tarihi kaynakların dijitalleştirilmesi çalışmalarına başlamışlardır. Öncelerin sadece tarihi kaynaklarla ilgili karteks ve özet bilgileri içeren bu çalışmalarda daha sonraları belge ve dokümanların dijital kopyalarına da yer verilmeye başlanmıştır. İnternetin yaygınlaşmaya başladığı bu yıllarda tarihi belgelerin ve akademik yayınların dijital kopyalarının internet yoluyla araştırmacılara ve öğrencilere ulaştırılması fikri doğmuştur. Sanal arşiv oluşturma çalışmaları ülkemizde de yapılmıştır ve giderek yaygınlaşmaktadır.

Arşivler, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve faaliyetleri sonucu ürettikleri bilgi ve belgelerden oluşmaktadır. Belgeler, günümüze kadar dönemlerine göre çoğunlukla kağıt olmak üzere değişik ortamlarda üretilmiştir. Bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler, bilgi ve belgelerin elektronik ortamlarda üretilerek iletilmesi ve saklanmasına imkan vermektedir.

Elektronik ortamlarda üretilen belgeler, 23 Ocak 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan ve 23 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren "Elektronik İmza Kanunu" ile hukuken de kabul görür hale gelmiştir. Bu düzenleme ile kamu kurum ve kuruluşlarının kendi bünyelerinde ve diğer kurumlarla yapacakları bilgi ve belge iletişimde, kağıt ortam yerine sayısal ortamlarda saklanan belgelerin de yazılı belgelere eşdeğer nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

Elektronik kayıt sisteminin geliştirilmesi sürecinde, mevcut kamu işleyişinde halen kullanılan gelenekselleşmiş kayıt sistemine ilişkin usul ve esasların gözden geçirilerek gerekli değişiklik ve yeniliklerin yapılmasını zorunlu hale getirmiştir (Kandur : 2005 , s. 5).

1.1 Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS)

Dijital arşivlerin oluşturulmasında rol oynayan elektronik belge yönetimi son derece geniş ve karmaşık bir alandır. Bu alan bir sistem yaklaşımı ile alınmalı ve sistemi oluşturan öğelerin birbiri ile uyumlu çalışması için gerekli önlemler alınmalıdır.

Sistemi oluşturan öğelerin başında EBYS yazılımı gelmektedir. Elektronik belgeyi yönetmeye talip her kurum bu konuda uzmanlaşmış bir yazılıma ihtiyaç

duyacaktır. Bir EBYS yazılımı hiç şüphesiz kurum ERP yazılımlarının bir parçası olarak üretilebilir. Ya da kurum fonksiyonlarını elektronik ortamda yürütmek için kullanılan diğer yazılımlarla entegre çalışabilen bağımsız bir paket te olabilir. Bu doküman her iki durumda da kullanılacak EBYS yazılımının fonksiyonel gerekliliklerini içermektedir. Sistemi oluşturan bir diğer öge kurumsal politika ve prosedürlerdir. Kurum bilgi ve belge yönetimi prosedürleri EBYS için bir girdi olarak düşünülebilir (Kandur : 2005 , s.7).

Elektronik belge yönetimi, kurumların gündelik işlerini yerine getirirken oluşturdukları her türlü dokümantasyonun içerisinden kurum aktivitelerinin delili olabilecek belgelerin ayıklanarak bunların içerik, format ve ilişkisel özelliklerini korumak ve bu belgeleri üretimden nihai tasfiyeye kadar olan süreç içerisinde yönetmektir.

Elektronik belge yönetim sistem gereksinimlerini tanımlamak özellikle batı ülkelerinin ulusal arşivlerinin öncülüğünde son yıllarda hız kazanmış ve birçok ülke elektronik belge standartlarını belirlemiştir. Teknolojik gelişmelere paralel olarak bu standartlar, hiç şüphesiz, zaman içerisinde değişikliğe uğrayacaktır. Türkiye için geliştirilen standartları özellikle Avrupa Birliği basta olmak üzere gelişmiş ülkelerin standartları ile uyumlu olmasına özen gösterilmiştir (Kandur : 2005 , s.8).

2. TÜRKİYE'DE İNTERNET ÜZERİNDEN VERİ SAĞLAYAN ARŞİV KAYNAKLARI

- Türk Tarih Kurumu Arşivi

www.ttk.org.tr

Türk Tarih Kurumu Arşivinde bulunan belgeler Osmanlı Devletinin son dönemlerini, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti dönemini kapsamaktadır. Belgelerin büyük bölümü Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmıştır. Yeni Türk harfleriyle kaleme alınanların yanında İngilizce, Fransızca, Almanca belgeler de bulunmaktadır. Belgelerin yanı sıra zengin bir fotoğraf koleksiyonu da bulunmaktadır.

Türk Tarih Kurumu Arşivi belge koleksiyonu oldukça zengindir, içeriğinde; Atatürk'le ilgili gazete küpürleri, Dr. Akil Muhtar'ın Atatürk'ün hastalığı ile ilgili tuttuğu günlük, Miralay Bekir Sami'nin Anadolu'da görev yaptığı yıllarda tutulan harp cerideleri, Mustafa Rasik Yalkın'ın anıları, Cami Baykurt'un anıları, Cevat Açıkalın'ın anıları, Enver Paşa ve arkadaşlarının 1914 -1922 yıllarındaki faaliyetleri, 1908 Adana ermeni olayları ve Cebel-i Bereket Mutasarrıfı Esad Asaf

Bey'in anıları, Eyüp Durukan'ın askeri konularda tuttuğu notları, Atatürk'ün Fransızca ve Almanca mektupları, Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nin ilk sayısı, İsmet İnönü'ye ait yazışmalar, Atatürk'ün ölümü ile ilgili belgeler, daha çok jurnallerden oluşan muhtelif konuda belgeler, Süleyman Yiğitbaşı'nın "İstiklal Savaşı Milli Kurtuluş" başlıklı notları, Tevfik Bıyıklıoğlu'nun 1920-1953 senelerini kapsayan yakın tarihimizle ilgili notları, Sadrazam Tevfik Paşa ve oğlu İsmail Hakkı Okday'a ait belgeler ve 31 Mart Vakası gibi belgeler bulunmaktadır.

Türk Tarih Kurumu Arşivi ayrıca fotoğraf koleksiyonuna sahiptir, koleksiyonda; Osmanlı devlet adamları, Milli Mücadele, Türkiye şehirleri, yabancı ülkeler, Atatürk törenler ve şehirler, kitabeler, yabancı meşhurlar, kıyafetler törenler, tablolar, heykeller, Cemal Paşa ve ailesi, harpler, mebuslar, ayan azaları, bakanlar, cumhurbaşkanları, doktorlar, İttihat ve Terakki, Osmanlı Hanedanı, sadrazamlar, sefirler, ziyaretler, valiler, yazarlar, tarihçiler, Milli Mücadele Komutanları, devrimler ve antlaşmalarla ilgili fotoğraflar bulunmaktadır.

- Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü & Dokümantasyon Merkezi Bilgi Bankası

www.devletarsivleri.gov.tr

Dokümantasyon Merkezi Bilgi Bankasının online tarama sayfası mevcuttur. Kitap, rapor, tez vb. dokümanlar; seminer, sempozyum kongre ve benzeri toplantılarda sunulan tebliğler ile süreli yayınlarda (dergi ve gazete) yayınlanan makale ve haberlere ait bibliyografik bilgilerden oluşmaktadır. Makale ve haberler 1990 yılı ve sonrasını içermektedir. Gazete haber ve makaleleri Türkiye'nin gündeminde önemli yer tutan konularda seçmeli olarak indekslenmektedir.

Üye olanlar Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşiv kataloglarında online araştırma yapabilmekte ve belgelerin çıktısını alabilmektedir. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivi, Osmanlı Arşivi gibi zengin koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlarda tarihi, siyasi, sosyal, kültürel, hukuki, idari, askeri, iktisadi, dini, ilmi, edebi, estetik, biyografik, teknik gibi alanlarda bir değer olarak geleceğe aktarılması gereken yazılmış, çizilmiş, resmedilmiş, görüntülü, sesli veya elektronik ortamlarda üretilmiş 130 milyon belge bulunmaktadır.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Osmanlı Arşivi, Osmanlı Devleti'nin ana arşivi özelliğini taşımaktadır. Arşiv bünyesinde son dönemde başlatılan dijitalleştirme çalışmaları sonucunda Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait 20 milyon civarında belge sayısal ortama aktarılmıştır.

- TRT Kütüphane ve Arşiv Müdürlüğü

<http://kutuphane.trt.net.tr>

TRT Kütüphane ve Arşiv Müdürlüğü'nün web sitesinde online kaynak taraması yapılabilmektedir. TRT Arşivi özellikle güncel tarih için kullanılabilir bir arşivdir, 1927 yılında başlayan radyo yayınlarının ve 1968'de başlayan televizyon yayınlarının büyük bir kısmını barındıran TRT arşivi Türkiye'nin görsel ve işitsel hafızası niteliğindedir. Arşivindeki kaynaklar dilekçe ,faks ve e-mail ile talep edilmekte ve ücret karşılığı verilmektedir.

- TBMM Arşivi

www.tbmm.gov.tr/arsiv.htm

TBMM Arşivi, kurumsal yapı, yasama faaliyetleri, tutanaklar ve denetim faaliyetleri ana başlıkları altındadır ve aşağıdaki tablodaki konularla ilgili koleksiyonlara sahiptir, internet üzerinden sorgulanabilmektedir;

Kanun Tasarıları ve Teklifleri	Yazılı ve Sözlü Soru Önergeleri
Yasalaşan Kanun Tasarı ve Teklifleri	Meclis Araştırması Komisyonları
Kararlar	Meclis Soruşturması Komisyonları
Kanun Hükmünde Kararnameler	Tutanaklar
İhtisas Komisyonu Raporları	TBMM Başkanları
Geçmiş Dönem Milletvekilleri	

Geçmiş dönem kanun teklifi metinleri, kanun hükmünde kararname metinleri, önerge ve cevap metinleri “ pdf ” formatında hazırlanmıştır.

- TBMM Kütüphane Dökümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü

www.tbmm.gov.tr/kutuphane/index.htm

Kuruluş ulusal ve uluslar arası veri tabanlarına sahiptir, online katalog taraması yapılabilmektedir, T.C Tarihi açısından oldukça zengin bir koleksiyona sahiptir.

- Milli Kütüphane

www.mkutup.gov.tr

Milli Kütüphane bünyesinde eski ve yeni harfli kitap, el yazması eser, süreli yayın, gravür, tablo, resim, sinema, afişi bulunmaktadır. 2004 yılında başlayan dijitalleştirme projesi ile Milli Kütüphane koleksiyonunda bulunan yazma ve nadir eserlerin orijinal görüntülerinin ve bibliyografik künye bilgilerinin bilgisayar ortamına aktarılıp bilim ve araştırma çevrelerine internet üzerinden

sunulması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, şimdiye kadar yaklaşık 27 bin yazma ve 10 bine yakın eski harfli dergi, künyeleri ile birlikte tam metin olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. El yazması eserlerin dijital kopyaları www.yazmalar.gov.tr adresinde ücretli olarak yayınlanmaktadır.

Milli Kütüphane, derleme, satınalma, bağış veya değişim yoluyla sağladığı materyalleri, gerekli teknik hizmetlerini tamamladıktan sonra araştırmacıların hizmetine sunmakta ve gelecek nesillere aktarmak üzere muhafaza etmektedir. Milli Kütüphane, kitap ve diğer materyal türlerinden oluşan toplam **2.976.737** adetlik büyük bir koleksiyona sahiptir. Koleksiyonun türlerine göre sayısal dökümü şöyledir: (Koleksiyon rakamları 30 Kasım 2011 tarihine göre verilmiştir).

MATERYAL TÜRÜ	ADET/CİLT/SAYI
Basma kitaplar	1.240.530
Eski Harfli Türkçe basma kitaplar	56.242
El yazması eserler	27.384
Sürelî yayınlar	1.443.490
Kitap dışı materyaller	209.091
TOPLAM	2.976.737

Milli Kütüphane’de internet üzerinden katalog tarama, süreli yayınlar bilgi sistemine erişim ve elektronik veri tabanlarına erişim vardır.

- Ulusal Toplu Katalog

www.toplukatalog.gov.tr

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu – Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAK – BİM) ile üniversiteler arasında 2006 yılında imzalanan protokolle “Entegre E-kütüphane Sistemi” oluşturulması kararlaştırılmıştır. ULAKBİM önderliğinde başlatılan çalışmalar sonucunda 2008 yılında “ Ulusal Toplu Katalog” oluşturulmuştur.

Bu proje ile ülkemizde çeşitli veritabanlarında bulunan benzer kayıtların elektronik ortamda bir araya getirilmesi, kütüphanelerin tek bir arayüzden taranabilmesi ve kütüphaneler arası kaynak paylaşımının sağlanması hedeflenmiştir.

- YÖK Ulusal Tez Merkezi

<http://tez2.yok.gov.tr>

Türkiye’deki üniversitelerde hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezleri Ulusal Tez Merkezi arşivinde toplanmakta ve bu tezler ‘’ Elektronik Tez Arşiv Projesi ’’ ile sayısal ortama taşınmaktadır. Elektronik Tez Arşivi çalışması ile sayısal ortama taşınan tezlerden, yazarları tarafından çoğaltılması ve yayımı için izin verilmiş olanlar tam metin (pdf) olarak erişime açılmıştır.

-Hakkı Tarık Us Koleksiyonu

<http://www.tufts.ac.jp/common/fs/asw/tur/htu/>

Beyazıt Kütüphanesi’nde bulunan Hakkı Tarık Us Koleksiyonu’nun Tokyo Uluslar arası Çalışmalar Üniversitesi (TUFS) kütüphanesi ile ortaklaşa hazırlanan dijital ortama taşınması projesidir. Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Osmanlı döneminde çıkan ilim, sanat, felsefe, edebiyat, siyaset, spor, mizah, çocuk gazetesi gibi gazeteleri ve mecmuaları, risaleleri ve salnameleri kapsayan geniş bir koleksiyondur.

- Görsel Tarih Arşivi

<http://www.gorselarsiv.org>

2004 yılında Hacettepe Üniversitesi ve TÜBİTAK’ın desteği ile başlatılan proje kapsamında hazırlanan Görsel Tarih Arşivi web sayfasında Cumhuriyet ve Osmanlı Dönemi’ne ait resim, karikatür, kartpostal, ve afiş gibi değişik formatlarda 9500’e yakın görsele yer verilmektedir.

Arşivde sunulan fotoğrafların dijital imajları ‘’ Atatürk İnkıplarının Görsel Veriler Yoluyla İncelenmesi (1923- 1960)’’ konulu bilimsel araştırma projesi kapsamında hazırlanmış ve internet üzerinden kullanıma sunulmuştur. Arşivde: 6200 fotoğraf, 2667 adet pul, 242 adet afiş , 213 adet piyango bileti, 49 adet kart postal, 40 adet karikatür, 20 adet resim mevcuttur ve bağışlarla koleksiyon zenginleşmektedir.

- Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi

Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğünde bulunan Osmanlı dönemi kamu belgesi niteliğindeki arşiv belgelerinin sayısal ortama aktarılması çalışmaları 08.01.2005 tarihinde başlamış olup halen devam etmektedir. Bu çalışmalar sonunda 43.101 adet defterin dijitalleştirilmesi tamamlanarak araştırmaya açık hale getirilmiştir.

Genel olarak Tanzimat öncesine ait ve saray işleri ile ilgili olan defterler; Eşya (mücevher, kürk, mutfak eşyası vs.) defterleri, Enderun hazinesi defterleri, İnamat defterleri, Hazine-i Hümayun varidat ve masarifat defterleri, camilere ait inşaat

defterleri, ceyb-i hümayun defterleri, rikab-ı hümayun defterleri, saray çalışanları esami defterleri, maaş tevzi defterleri, mevacic defterleri, sultanlara ait çehizlerin defterleri, sultanlara ait vakıfların defterleri, ehl-i hiref defterleri v.b. konuları ihtiva etmektedir.

İlgili protokol gereğince söz konusu arşiv malzemeleri görüntüleri ile birlikte Genel Müdürlüğün İstanbul ve Ankara’da bulunan araştırma salonlarında hizmete sunulmuştur. (groups.google.com.tr/group/turk-tarihciler/t/12c2cb7ba7b6d295)

Topkapı Sarayı görsel koleksiyonuna www.topkapi.gov.tr internet adresinden ulaşılmaktadır.

- Türk Silahlı Kuvvetleri Anıtkabir Görsel Arşivi

Türk Silahlı Kuvvetleri Anıtkabir sayfası görsel arşiv niteliği taşıyan bölümlere sahiptir. Bu bölümler; Fotoğraflarla Atatürk, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi ve Sanal Müze bölümleridir.

Türk Silahlı Kuvvetleri Anıtkabir Görsel Arşivine www.tsk.tr/anitkabir/index.html internet adresinden ulaşılmaktadır.

Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi 1853’den günümüze kadar askeri tarihimizle ilgili belgelerin bulunduğu arşivdir. En eskisi 1853- 1856 Kırım Savaşı’na ait olmak üzere toplam 6.597.059 (1983 yılı itibariyle). Bu belgelerden 1.475.000’i Kurtuluş Savaşı’na aittir. 1911 – 1912 Balkan Harbine ait 390.000 belge vardır. 27 Mayıs 1960 ve 12 Mart 1980 dönemi belgeleri de bu arşivde bulunmaktadır.

3. SONUÇ

Bilgisayar teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişmeler her alanda olduğu gibi tarih alanında da bir anlayış değişimine neden olmuş ve tarihçiler araştırma, yazım, sunum ve öğretim yöntemlerini yeniden değerlendirmek zorunda kalmışlardır. Kısa süre öncesine kadar kütüphane ve arşivlerle sınırlı olan tarih araştırmaları bilişim teknolojilerinin yardımıyla artık sanal kütüphane ve sanal arşivler üzerinden de yapılabilir hale gelmiştir.

Dijital tarih, bilgisayar destekli teknolojilerin hipermetin (html) imkanından faydalanarak geçmişe ait kayıtlar arasında bağlantı kurmak ve bu bağlantıları sorgulayıp tanımlamak esasına dayalı bir metodolojik yaklaşım olarak tanımlanmaktadır.

Bu alanda son dönemlerde dijital tarih, tarihsel bilişim, bilgisayar destekli tarih araştırmaları gibi isimler altında yürütülen çalışmaların ortak amacı bilgisayar ve bilişim teknolojilerinin sunduğu imkanlardan yararlanarak tarihsel kaynaklar ve bulguların daha kolay ulaşılabilir ve daha güvenilir bir şekilde saklanabilir olmasını sağlamaktır. Başka bir ifadeyle, tarihin birinci ve ikinci el kaynaklarını dünya üzerinde dağıldıkları arşiv, müze, ve kişisel koleksiyonlardan çıkarıp insanların çalışma odalarına getirmek ve bunu yaparken hem tarihin değerli kaynaklarını hem de bunlardan elde edilen bulguları sonraki nesillere aktarabilmektir. Günümüze dair kaynakların büyük bir bölümü resim, film, pdf, web sayfası, word belgesi, ses dosyası gibi değişik formatlarda dijital olarak oluşturulmaktadır (Turan , 2011: 181-187- 188).

Dijital tarihçilik için güvenilir bir metodolojinin geliştirilmesi disiplinler arası bir çalışmayı gerektirmektedir. Tarihçiler bu amaçla bilgisayar programcıları, sistem tasarımcıları, arşiv ve kütüphane uzmanlarıyla birlikte çalışarak dijital tarihçilik için güvenilir ve sağlam bir metodoloji geliştirebilirler. Çalışmanın geçen bölümünde bahsedildiği üzere Türkiye’de internet üzerinden erişilip veri sağlanan dijital arşiv çalışmaları mevcuttur ve sayıları artmaktadır. Şimdilik Şer’iyye Sicilleri arşivi, Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi gibi arşivler dijital ortama aktarılmamıştır ancak zamanla dijital arşivlerinin oluşması beklenmektedir.

Kütüphanelerin aksine, arşivler basılı olmayan materyali muhafaza etmektedirler. Arşiv materyalleri birinci el kaynak olarak ta bilinir. Arşiv kaynakları, tek nüshalı ve yerine konulamaz belgelerdir. Doğası gereği, arşiv materyalleri, kolaylıkla zedelenen, uygunsuz kullanıma duyarlı belgelerdir. Bir arşiv materyali kaybolur, çalınır, tahrip edilir veya yanarsa içindeki bilgi de geri gelmeyecek şekilde yok olur bu yüzden sanal arşivler ya da diğer adıyla Açık Erişim Arşivler, arşiv belgelerinin her açıdan korunması için çok güzel bir yoldur. Bu arşiv türünde belgeler elektronik ortamda saklanarak internet üzerinden kullanıma sunulmaktadır (Acun, 2011 : 130-131).

KAYNAKÇA

Acun, F. & Şimşek , A. (Ed.) , (2011), Tarih Nasıl Yazılır? Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji, İstanbul: Tarihçi Kitabevi.

Kandur, H. (2005). Elektronik Belge Yönetimi Sistem Kriterleri Referans Modeli.

<http://www.bilgitoplumu.gov.tr> (Kamuda Elektronik Kayıt Yöntemi, pdf, Erişim tarihi: 30.12.2011)

Turan, İ. & Şimşek, A. (Ed.) , (2011). Tarih Nasıl Yazılır? Tarih Yazımı için Çağdaş Bir Metodoloji, İstanbul: Tarihçi Kitabevi.

Türk Tarih Kurumu Web Sitesi: <http://www.ttk.org.tr> (Erişim tarihi: 16.12.2011)

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü & Dökümantasyon Merkezi Bilgi Bankası Web Sitesi: [http:// www.devletarsivleri.gov.tr](http://www.devletarsivleri.gov.tr) (Erişim tarihi: 16.12.2011)

TRT Kütüphane ve Arşiv Müdürlüğü Web Sitesi: [http:// kutuphane.trt.net.tr](http://kutuphane.trt.net.tr) (Erişim tarihi : 16.12.2011)

TBMM Web Sitesi Arşiv Sayfası: www.tbmm.gov.tr/arsiv.htm (Erişim tarihi : 17.12.2011)

TBMM Kütüphane Dökümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü Web Sayfası: <http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/index.htm> (Erişim tarihi : 17.12.2011)

Milli Kütüphane Web Sitesi:<http://www.mkutup.gov.tr>(Erişim tarihi : 18.12.2011)

Ulusal Toplu Katalog Web Sitesi: [http:// www.toplukatalog.gov.tr](http://www.toplukatalog.gov.tr) (Erişim tarihi: 18.12.2011)

YÖK Ulusal Tez Merkezi Web Sitesi:<http://tez2.yok.gov.tr> (Erişim tarihi: 18.12.2011)

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Web Sitesi: <http://www.tufts.ac.jp/common/fs/asw/tur/htu/>, (Erişim tarihi : 19.12.2011)

Görsel Arşiv Tarihi Web Sitesi; <http://www.gorselarsiv.org> (Erişim tarihi : 19.12.2011)

Topkapı Sarayı Müzesi Web Sitesi: <http://www.topkapi.gov.tr> (19.12.2011)

Türk Silahlı Kuvvetleri Anıtkabir Görsel Arşivi Web Sitesi :

<http://www.tsk.tr/anitkabir/index.html> (Erişim tarihi: 19.12.2011)

The National Archives -England/İngiltere Ulusal Arşivleri Web Sitesi: www.nationalarchives.gov.uk (Erişim tarihi : 20.12.2011)

National Archives – A.B.D/Ulusal Arşivler <http://www.archives.gov/nhprc/> (Erişim tarihi: 20.12.2011)

groups.google.com.tr/group/turk-tarihciler/t/12c2cb7ba7b6d295 (Erişim tarihi: 23.12.2011)